

LBRIS

We know
books

EMANUEL TÂNJALĂ

CE BINE ERA ÎN COMUNISM!

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2025

un tezaur documentar, care m-a făcut să mă simt mai bogat. Am suferit că am luat cu mine în Italia un număr redus de imagini, cât am putut ascunde printre haine, și un număr mic de tablouri, cu țărani frumoși, pregătiți pentru o expoziție la Universitatea Română de la Roma. Luasem cu mine în exil o mică parte din tezaurul meu și regretul că abandonasem de bunăvoie și nesilit de nimeni marea mea agoniseală de imagini, care rămăsese în București. Pe întuneric, într-o liniște teribilă, cu glas șoptit, i-am mulțumit lui Dumnezeu că în sfârșit trenul acela neluminat și rece mă ducea către lumina pe care o visam mereu, în lumea liberă.

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
M-AM NĂSCUT ÎN COMUNISM	13
VIAȚA ȘI NEGLIJENȚA	
DIN SATELE COLECTIVIZATE.....	25
STAREA NAȚIUNII	43
PUȘCĂRIA NOASTRĂ COMUNĂ	67
STRADA, CÂMPUL MEU DE LUCRU	87
FEȚELE COMUNISMULUI	109
ELIBERAREA.....	119

M-AM NĂSCUT ÎN COMUNISM

Pe la începutul anilor '50, în cartierele mărginașe, deseori era aruncat de Securitate direct pe trotuar câte un om cu un glonț în cap. Cu timpul am aflat că oamenii suspecti în ochii Securității dispăreau noaptea din casele lor ca un nor de praf. Nu mai aveau loc procese: oamenii erau împușcați cu sânge rece. Era o perioadă de teamă, de groază de a ieși pe stradă seara sau noaptea, o stare dinadins ticluită de sistem, prin crime politice, ca să le bage oamenilor spaima în oase. O setoasă dorință a tiraniei, o educație forțată a fricii, teama de a mai șopti pe la colțuri de străzi întunecoase. Plecam cu frica în sân în fiecare dimineață, cu ghiozdanul de carton în spate, spre școala de lângă biserica din cartier, rugându-mă să nu mai văd om mort în calea mea. Îmi reamintesc când se discutau pe șoptite, la tata în prăvălie, asemenea istorii.

Familia noastră era mereu asediată de milițieni, aveau loc dese percheziții, iar tata era luat cu duba de acasă și îl mai vedeam după niște zile petrecute în beciurile Securității. Rămâneam acasă noi, cei opt copii, cu mama plângând ca la o înmormântare de familie. Eram educați ca înainte de culcare să ne așezăm la marginea patului să ne rugăm, până tata venea acasă. România devenise o garnizoană păzită de soldații ruși și români, pe care îi vedeam zi de zi pe stradă umblând în cuplu, exact cum i-am regăsit și pe străzile din Budapesta, în toamna anului 1981. Mă tot întrebam, cum oare se înțeleg acești sărmani, veniți fiecare din satul lui?

Pentru a ne proteja, părinții nu ne povesteau despre grozăviile care se întâmplau. Eram educați să nu vorbim cu nimeni pe stradă și să nu spunem nimic din ce se întâmplă la noi în casă. Tata avea prăvălie de coloniale și în plus eram „pocăiți”, Creștini după Evanghelie, un fel de jug pe care îl purtam cu mine zi de zi. Vedeam oriunde soldați care mergeau în pereche pe stradă și mă simțeam ca într-o garnizoană păzită de soldați ruși și români, care defilau cu armele la vedere. Trăiam în acest corset pe care atunci, copil fiind, nu îl deslușeam bine. Mă rugam la Dumnezeu să se termine mai repede școala, ca să evadăm din acest inexplicabil și dureros tratament. Așteptam să putem pleca în vacanțele de vară la bunicii de la Colacu, din Vrancea, unde uitam de spaimile de la oraș.

Noi, copiii, nu înțelegeam atunci și Vrancea ni se părea idilică, dar cu timpul am auzit povești cutremurătoare. La începutul anilor '50, în satul Bârsești din Vrancea a avut loc prima mișcare de rezistență anticomunistă, organizată de o mână de gospodari și un mic grup de intelectuali. Unchiul meu Alexandru Bercuci, soțul mătușii mele Clementa, a fost unul dintre capii

răscoalei. Izbânda lor nu a durat mult: trădarea a venit de la un om al Securității, infiltrat în grupul lor. Unchiul meu era un om extrem de muncitor, dar și neînfricat. Oamenii în sat îi spuneau „Neamțul”, pentru că era singurul din sat care avea mașină de făcut mălai din boabe de porumb și o mașină de dărăcit lâna de oaie. A fost primul care a simțit că fuseseră turnați la Securitate și s-a ascuns la niște rude de la Scoruș, un cătun greu accesibil, de lângă granița cu județul Buzău. Povestea lui este o altă pagină de istorie a grozăviilor săvârșite de Securitatea de-abia înființată. După nenumărate ședințe de tortură, a fost împușcat în celulă și a pierdut șansa la eliberarea din 1964. Am avut ocazia să discut cu singurul lui coleg de celulă care s-a întors acasă, Ion Bratu. Aflasem de la alt unchi al meu, Toader, că se întorsese spășit și foarte temător în a vorbi cu oamenii din sat. Dintr-un om vesel și vorbăreț, cum era înainte de a sta în pușcăriile comuniste, devenise tăcut și gânditor, neavând curajul să îmi spună nici în secret cum fusese la închisoare. Avusese loc o sinistrală operație de spălare pe creier. Îl rugam să îmi povestească și fața i se înroșea, ochii îi erau înlăcrimați; se vedea că se bucură că mai este cineva interesat să afle prin ce au trecut ei, cei care au vrut să salveze România de la iadul comunist. Apoi punea ochii în pământ, scrâșnea din dinți, dar nu avea curajul să se destăinuie. Când a ajuns acasă după doisprezece ani, soția îl părăsise (se măritase cu un securist din sat), iar casa era de nerecunoscut. Ograda arăta ca după război, nu mai exista țepenie de animal, nimic nu mai rămăsese la fel ca în noaptea când fusese luat cu forța din pat de lângă nevasta lui, de un grup de securiști cu pistoale la brâu.

Abolirea proprietății private a fost ținta principală a comuniștilor. Fiind văzută ca armă de cea mai mare importanță, proprietatea privată trebuia să treacă din

mâna „exploatatorilor” (foști industriași, foști moșieri, foști bancheri, foști mari comercianți, foști țărani înstăriți pe care comuniștii i-au poreclit chiaburi, și celelalte elemente ale mării burghezii) în mâna statului comunist, după decretul nr. 92 din anul 1950. Prin șiruri de nedreptăți și abuzuri, începând din 1949, în România au fost naționalizate moșii, conace, păduri, ferme, hoteluri, întreprinderi private industriale, miniere, bancare, de asigurări și transport, reprezentând 90% din producția țării, spitale, maternități, farmacii, cabinete medicale, cinematografe. În acest proces, zeci de mii de persoane au fost strămutate. Multe dintre casele naționalizate la sate și orașe au devenit sedii pentru ședințele de partid ale P.C.R., sedii ale Uniunii Tineretului Comunist (U.T.C.), sedii de CAP, cămine culturale. În casa unchiului meu Toader de la Colacu, a intrat cu forța organizația de bază din sat. Unchiul meu a fost reținut și bătut în beciul miliției de la Vidra până a semnat hârtia de cedare a imobilului. I s-a luat și moara pe care o construise cu puțin înainte de anul 1950. În alte imobile naționalizate, cum le plăcea noilor proprietari să le spună, erau mutați polițiști, secretari de partid, alte persoane care slujeau interesele partidului. Satrapii comuniști ținteau cele mai bune case, imobile și blocuri, apoi venea repartizarea caselor pentru securiști și mahări, iar în cele mai prăpădite imobile stătea clasa muncitoare adusă de la sate sau cu case confiscate. „Omul muncii”, cetățeanul ideal al României comuniste, trebuia să fie mulțumit cu condiții mediocre și confort discutabil.

Multe castele și biserici trecute în mâna „salvatorilor comuniști” au fost folosite ca depozite sau grajduri pentru animalele care trecuseră în vistieria noilor conducători. Multe mănăstiri au fost transformate în spitale de nebuni și aziluri de bătrâni. Statul comunist a schimbat nume de străzi, districte, unități industriale, cluburi

sportive, parcuri sau de magazine, orice nume care avea rezonanță religioasă, care amintea de monarhie și familia regală, care amintea de o anumită perioadă a istoriei pe care ei nu o agreau, înlocuindu-le cu nume noi, dorite și aprobate de partid.

Comuniștii le-au confiscat românilor pământurile și orice putea fi considerat de preț, de la animale și tot ce avea țăranul în ograda lui la lucruri de valoare din casă sau chiar la casa însăși. Unele dintre aceste bunuri ajungeau la sfaturile populare ori în CAP-uri. Și așa, într-o zi teribilă, au început, obligați, să muncească numai pentru Stat. Țin minte că la Colacu, la bunicii mei, nu se făcuse „colectivă”, pentru că era un sat de munte unde nu se putea face agricultură în masă. Dar pădurile mocanilor au fost confiscate, rămânându-le căruțele, două vaci, doi cai, poate și un plug. Cei rămași cu pământuri au avut șansa să nu se pervertească la furat. Îmi reamintesc ce îmi spunea una dintre mătușile tatălui meu de la Irești, mai la vale de Colacu, unde se făcuse CAP: „Când a venit Colectivul, ne-a luat tot din ogradă, a luat tot pământul... Cu ce să te mai hrănești? Comuniștii au zis să le dăm tot! Aveam căruță cu doi cai, au dus totul la Colectiv și nimic nu ne-au mai dat înapoi. Numai șapte ani de zile până la război, am dus-o ca lumea, în rest am trăit plângând”.

Unchiul Nicu, un frate al tatălui meu de la Țifești, avea hectare de viță nobilă și două crame cu multe budane, în care toamna se depozitau zece vagoane de vin. I-au luat totul din crame: caleașca și doi cai arabi, de rasă, cele patru vaci din grajd, plugul, și tot ce au considerat ei că poate fi folosit la noile cooperative, care se înființaseră atunci. I-au luat pianina la care studiasse și cânta verișoara mea Viorica, dar și cam toată mobila din casă. După niște ani, a aflat că pianina ajunsese la un mahăr de la Focșani.

Am avut șansa să pot sta de vorbă cu mătușa mea Cornelia Manoliu, soția profesorului Costel Manoliu, unul dintre inițiatorii mișcării de la Bârsești, care mi-a spus: „Totul a pornit de la colectivizare. După 20 de ani de la căsătorie, aveam douăsprezece hectare de vie nobilă, adusă de la vale din Odobești, pădure, casă cu șase camere, oi, vaci, boi și cai. Ne-au luat totul, ajunsem coada satului. Aveam mașină de cusut, un patefon, moară cu motor, am avut mașină de dărăcit lână, o sută de stupi de albine și destule lucruri în casă. Nu ne-a mai rămas nimic. Au dispărut ca praful după vânt. Soțul meu s-a dus la Focșani, unde era cunoscut ca un bun gospodar în Vrancea arhaică, să întrebe de ce i s-au luat și lucrurile din casă, iar perceptorul i-a spus că au avut ordin. Imediat după Sfântul Ilie, într-o noapte, grupul mișcării i-a prins pe comuniștii din satele vecine și i-au închis în beciul avocatului Nicoară. A doua zi a venit armata, multă de a umplut pământurile pe aici. A început să aresteze oameni, i-au arestat pe soțul meu, pe fata mea și pe soțul ei, și la urmă pe mine. Noroc că cei doi băieți deja fugiseră în munți. L-au găsit și pe avocatul Nicoară care încercase să se ascundă. Am fost condamnată la un an și jumătate. În închisoare m-am îmbolnăvit, eram aproape să mor. Când m-am întors acasă, nu am mai găsit niciun capăt de ață, am rămas numai cu cămașa de pe mine. Din 1952 și până în 1956 am fost trimisă cu domiciliu forțat în satul Găuri, mai la vale de noi, lângă Vidra. Când am revenit, în casa mea era un dispensar. Doctorul a vrut să mă ia la bătaie când m-a văzut la ușă. Am stat și am plâns în grădină. Băiatul meu Pompiliu, profesor în comuna Valea Sării, a venit acasă după un arest de aproape doi ani. M-a rugat să nu îl mai întreb despre ce a pățit acolo, că nu poate să îmi spună. Auzisem doar că la Năruja, unul Ciolan de la Răcoasa îl bătuse cu ranga.”

Am stat de vorbă cu vărul meu Pompiliu Manoliu, care mi-a povestit despre sadismul tortionarilor și despre schingiuirile din închisoare. „Îmi este greu să mai uit prin ce am trecut, mi-a lăsat semne ce nu se vor putea vindeca niciodată. Într-o zi, am fost prins comunicând în celulă, prin țevile de calorifer, cu un frate care era într-o celulă apropiată. Între noi fie vorba, nu am înțeles de ce închisoarea avea țevi de calorifer, că nu erau calde niciodată. Prins în convorbire cu fratele meu, nu am simțit că gardianul era în spatele meu. L-am implorat să nu mă spună directorului, i-am căzut în genunchi, dar pe el nu l-a interesat. A venit directorul în celulă și m-a lovit cu cizmele în picioare. Uite, și acum am semnele! Aproape ologit, m-a dus la «Neagra», celula fără ferestre. Te ducea acolo numai în cămașă și izmene, iarna. Nu exista pat, era numai ciment pe jos. M-au ținut șase zile numai cu o bucățică de pâine. Aducea apă în fiecare zi, turna cu ciubărul pe ciment, ca să fie permanent apa până la gleznă. Ca să nu stau în apă, mă așezam pe tinetă, dar când auzeam că vine gardianul, mă dădeam repede jos. Parcă erau aleși acei care făceau asemenea torturi, erau așa de sadici că le făcea plăcere să te vadă că te chinui îngrozitor și le părea că tot nu te chinuiau îndeajuns.” Pompiliu Manoliu a trăit întreaga viață cu aceste răni interioare. I s-a născut copilul când era torturat în celulele de groază ale partidului. Avea un an atunci când l-a văzut prima dată. Durerea a continuat și acasă, pentru că, lovit la picioare, nu mai era bun de nimic și devenise o povară pentru familie. Plecase în viață dintr-o familie avută, cu o educație specială pentru un copil de la țară, dar a fost obligat să trăiască precum un sclav, fără a mai avea puțința să mai spună ce gândește. „Perioada de pușcărie m-a făcut să știu ce este frica. Pierdusem îndrăzneala pe care o aveam înainte, de om curajos, cu inițiativă”, îmi povestea vărul meu.

Unchiul Ionel, un frate mai mic al tatălui meu, îmi povestea cum s-au refugiat rușii în 1944 în casa lor din Colacu, cum au pus caii în camera de oaspeți a bunicului meu. Dar și cum se întâlneau în taină în Cot, un loc protejat de ochiul străinilor, câțiva locuitori din Colacu și cam o sută de pădureni, ca să pună la cale planul de anihilare a comuniștilor din zonă. Cum au fost el și tatăl lui bătuți în beciurile Miliției din Vidra, după ce acțiunea lor a eșuat lamentabil. Avea 70 de ani când în sfârșit căpătase curajul să destăinuie cuiva prin ce umilințe trecuseră și ce bătaii repetate înduraseră. Se aflaseră într-un purgatoriu în care ei, sărmanii gospodari, erau împinși ca vitele la tăiere. A fost un holocaust românesc, care a lăsat urme adânci în sufletele lor. Erau legați cu picioarele de tavan și loviți peste testicule cu o vargă de alun, să spună unde erau ascunși ceilalți implicați în mișcarea din sat. Am cunoscut acolo, la poalele Munților Vrancei, numeroasa mea familie care, cu tărie și caracter, s-a împotrivit acelor umilințe întinse peste 40 de ani. Au suferit și nu au spus nimic, și-au continuat repetabilele lor suferințe. Erau mereu obligați să se gheboșeze în fața noilor satrapi comuniști, dar nu toți au acceptat zicala „Capul plecat sabia nu-l taie”. Noi, cei veniți după ei, am fost cei care au abdicat, care s-au compromis, care, cu frica în sân, am ales supunerea colectivă.

De atunci am înțeles că, odată ce Securitatea și Miliția le-au luat armele, românii și-au pierdut libertatea. Trăiam într-o casă mică, pe strada Gruia din cartierul Ferentari, unsprezece copii la părinți. La începutul anilor '50, când au început prigoanele în rândul celor considerați dușmanii poporului, părinții mei adăposteau în casă rude de la Vrancea, fugărite de Securitate pentru că se opuseseră colectivizării sau pentru că fuseseră simpatizanți ai legionarilor. Era un mare risc pentru ai mei, dar

și pentru cei ascunși să fie descoperiți și aruncați în pușcării de tortură pe viață. Dumnezeu ne-a ajutat de multe ori ca unchii și verii noștri să nu fie descoperiți în timpul perchezițiilor, ascunși în dulapuri, în beciul casei, sub pat sau în pod. Țin minte că într-o vară, când la noi era ascuns unchiul Bunghez din Țifești, ne-am pomenit cu o altă percheziție. Dimineața, mama pusese câteva pături la aerisit pe sârma întinsă pe lungimea curții. Am auzit niște bătaii în poarta din lemn. Speriată, mama s-a pomenit în față cu doi milițieni care au dat buzna în curte. Noi ne jucam, ascunzându-ne între pături, și nu am observat că unchiul Bunghez se furișase și el pe lângă noi. Cum nu era un om înalt, a scăpat miraculos, fără să fie descoperit. Mama a tras o spaimă de moarte și ne-a spus că pe tot parcursul percheziției s-a rugat și că numai cu ajutorul lui Dumnezeu scăpasem și în acea zi. Altădată, la noi în casă erau ascunși un văr din Colacu, Costică Bercuci, și unchiul Nelu Ivănescu, un văr al mamei, care locuia în apropiere. Îi urmărea Securitatea pentru că ar fi împărțit, prin facultăți, manifeste ostile regimului. Noi eram mici și nu înțelegeam gravitatea unei asemenea decizii a tatălui meu. Trăiam laolaltă și nouă, copiilor, ni se părea natural să stăm împreună cu rudele noastre. Dacă erau descoperiți, tata și mama ar fi fost trimiși la Canal imediat, pentru tot restul vieții, iar rudele noastre ar fi fost torturate și, probabil, executate.

Tata avea singura prăvălie de coloniale din cartierul Ferentari. De la el oamenii se aprovizionau cu drojdie de bere, pe care o foloseau la aluatul pâinilor, cu făină, mălai, fasole și toate zarzavaturile proaspete aduse de țărani de pe lângă București. Mai avea la vânzare o mulțime de bunătați, precum icre negre și icre roșii, roți de cașcaval din Grecia, Turcia, sau Bulgaria, sardine și câteodată și pește proaspăt. Mama și noi, copiii mai mari din

familie, eram ajutorul tatei. Țin minte că o dată pe săptămână, vara, un țăran din preajma Bucureștiului îi aducea o căruță cu pepeni. Era distracția noastră să ducem pepenii în beciul prăvăliei. Pentru noi, locul acela era sursa de întreținere a familiei. Trăiam într-un cartier rău famat, dar nu s-a întâmplat ca cineva să fi furat ceva vreodată. Când îi veneau clienții, tata, din partea cealaltă a teighelei, propovăduia Biblia și încerca pe mulți să îi pocăiască. Avea un carnet în care trecea numele clienților care cumpărau marfă, dar nu puteau plăti pe loc. Un fel de act caritabil pe care îl făcea pentru clienții lui care nu aveau bani de alimente. Veneau copiii de țigani, care trăiau greu, și îmi cereau câteva prune uscate, sau un măr, sau câteva cireșe. Mulți erau colegii mei de la școala primară, iar prăvălia era un centru important în comunitatea noastră.

Într-o zi a anului 1959, a venit ca o bombă ordinul de închidere a localului, care ne-a afectat serios pe toți, dar mai ales pe tata, pe care vestea l-a cutremurat. Cu acei bani își întreținea întreaga familie și nici nu știa să facă altceva: toata viața lucrase în prăvălie, la început pentru alții, apoi pentru propria afacere. A trebuit să golim magazinul într-o singură noapte de coșmar. Țin minte că, după închidere, clienții rămași datornici au dispărut și ei în ceața momentului. Tata ne povestea că numai câteva familii de evrei, și ei cu domiciliu forțat în acel cartier, și-au achitat datoriile. Un alt amănunt pe care tata ni l-a spus acasă: niciun țigan nu a venit la noi să plătească datoria de onoare, deși ei umpleau lista datornicilor. Când a sosit ziua închiderii, am avut impresia că mi-am pierdut o parte din familia de alianță a locului unde m-am născut.

Tot în acel an, părinții și doi frați mai mari au fost nevoiți să meargă în Vrancea, la înmormântarea bunicului meu Alexandru. Rămăsesem acasă opt copii și Măriuța, o

rudă de la țară, care era ajutorul mamei. A doua zi după plecarea lor, ne-am pomenit cu doi milițieni la poartă, care ne-au spus că trebuie să facă o percheziție, că ar fi auzit că avem marfă rămasă de la prăvălie, pe care o vindeam clandestin. Nu a contat că Măriuța le-a spus că părinții sunt plecați la înmormântare și că noi nu vindem nimic din marfa rămasă: ei și-au forțat drumul în casă. Au început să cotrobăie în pod, în beci, în orice ungher din casă și au întrebat dacă avem săpun Stela. Nu au găsit nimic, dar după ce au terminat de cotrobăit m-au pus să cânt la pianina pe care o aveam în casă și la care studiam câțiva frați. Toată lumea din casă era adunată ca la priveghi în jurul pianinei și, de cum am pus degetele pe clape, unul dintre milițieni a împins capacul de deasupra clapelor peste degetele mele, apăsând încet și strigând ca un apucat: „bă, unde a ascuns tac' tu săpunu'?” A apăsat până nu am mai putut suporta și am început să țip de durere. Am avut impresia că mi-au rupt degetele. S-au oprit, văzând că nu scot nimic de la mine. Când părinții s-au întors din Vrancea, le-am povestit ce ni s-a întâmplat, ne-am rugat după cum obișnuiam și atunci tata ne-a destăinuit că ceva săpun era ascuns chiar în spatele pianinei, acoperit cu o perdea de sac.

În fiecare duminică, cu frații, surorile și părinții mei, plecam pe jos de la biserică din strada Carol Davila din Cotroceni, până la tramvaiul 8, din fața fostului Stadion Republicii, care trebuia să ne ducă acasă. Îmi reamintesc că de câteva ori am fost opriiți din mers de doi sau trei indivizi în civil, care îl întrebau pe tata ce are în mână. Cu calmul și bucuria Apostolului Pavel, tata le spunea că este o Biblie. Atunci îl poșteau frumos în IMS-ul Securității, iar noi rămâneam în stradă, plângând ca la un cor al bocitoarelor. Se întâmpla să îl elibereze în ziua respectivă și apărea acasă noaptea târziu. Sau îl țineau